

**РАБОТА С РИСКОВИ ГРУПИ ОТ
РОМСКАТА ОБЩНОСТ В КВ.
„СТОЛИПИНОВО”**

/ПРОБЛЕМИ, ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА, РЕШЕНИЯ/

ПЛОВДИВ
2020 г.

КВАРТАЛ „СТОЛИПИНОВО“ В ПЛОВДИВ – РЕАЛНОСТИ, ПРОБЛЕМИ

„Столипиново“ е най-големият обособен малцинствен квартал на Балканите. В него живеят около 45 000 души, като само 5 194 от тях се самоопределят като роми. Останалите претендират, че са от турски произход.

България е една от страните, подписала Европейската конвенция по правата на човека, Международната конвенция на ООН за премахване на всички форми на расова дискриминация. В тази връзка нашата фондация, местните власти в лицето на община Пловдив и други институции са реализирали и продължават да предприемат различни стъпки на местно, регионално и национално ниво за интеграция на малцинствата, които предлагаме по-долу.

Инфраструктура и незаконно строителство: Столипиново е квартал с лоша инфраструктура, наличие на незаконно строителство, бедност, ниска степен на образование, на здравно обслужване и висока безработица. Според различни източници делът на незаконното строителство в Столипиново е 80-98%. Фондация за регионално развитие “Рома - Пловдив” успя да осигури 750 дка земя по проект и финансиране на Института за пазарна икономика и NOVIB, Холандия за 198 ромски семейства в региона на Пловдив още 1996-1998 г. По проект “Земята - източник на доходи” 1998-1999 г. се създава револвиращ фонд за подпомагане на оземлените семейства със средства за обработка на земята и повишаване на агрокултурата им.

Образованието: много деца завършват определен клас, без да могат да четат и пишат. Малко деца от квартала посещават ежедневно училище. Повечето го правят с едномесечни прекъсвания, ходене на всеки десет дена и т.н. Големият брой на лицата с възраст от 10-25 г. в тази общност означава, че в следващите години тези групи ще са в трудоспособна възраст и е важно нивото на тяхното образование и квалификация.

Здравеопазването: като цяло състоянието е лошо, главно поради липсата на необходимото образование и информираност на лицата от ромски произход. Влошен достъп до здравни услуги, ниско качество на здравното общуване между лекари и пациенти, дискриминационни практики и ограничения в упражняването на здравни права (70% от живеещите в квартала са без здравни осигуровки). В момента се реализират проекти, насочени към преодоляване на тези проблеми - ”Повишаване здравните знания и информираността на ромското население”, ”Преструктуриране на пилотни многопрофилни болници и развитие на спешна медицинска помощ с цел подобряване на достъпа до здравеопазване за уязвими групи от населението със специален фокус към ромите”, ”Превенция и контрол на ХИВ/СПИН” и други.

Безработица: данните на Регионалната служба по заетостта през последните години показват едно постоянно ниво на безработица, като всеки втори безработен в гр. Пловдив е от кв. „Столипиново“. Това означава, че без работа са 80-85% от ромите, живеещи в квартала. Липсата на завършено начално и основно образование е пряко свързана с безработицата.

Престъпност: състоянието може да се определи като влошаващо се. Това се дължи преди всичко на различни фактори като социално-културни – неграмотност, разпад на морални ценности, расизъм и етническа дискриминация, влияние на медиите; икономически – бедност, лоши икономически условия, безработица; психологически – голям брой лица с наркотична зависимост, психически и сексуален тормоз; гео-политически – местна и международна организирана престъпност, географско положение. В квартала се шири търговия с хероин и той е спряган като най-голямото разпределително депо в Южна България. През последните години нарасна броя ромските жени, жертви на трафик.

Представената по-долу статистика е от 2003 г., но по данни на МВР днес тя не е различна.

Някои категории престъпления (според класификацията на МВР)	Роми	Българи
Престъпления против личността	9.69%	12.12%
Престъпления против собствеността:	80.48%	50.69%
Джебчийска кражба	73.72%	38.45%
Обир	22.50%	11.68%
Кражба на селскостопанска продукция	18.99%	7.36%
Общопасни престъпления	10.29	29.84%

НАШИЯТ ОПИТ

Фондация за регионално развитие “Рома-Пловдив” е първата ромска неправителствена организация в страната. Учредена е през 1992 год. като Фондация за социално подпомагане “Рома”. През 1995 год. Фондацията се пререгистрира, като разширява обема на своята работа и включва селищата от Пловдивския регион.

Дейността на ФРР “Рома-Пловдив” стартира паралелно с нейното учредяване. През периода 1992-1995 год. усилията на екипа са насочени главно към подпомагане на ромите по

селата от Пловдивския регион. Фондацията е първата организация, която работи за оземляване на безимотни и малоимотни ромски семейства. Проектът е финансиран от Американския културен център в София. След двугодишно лобиране пред Поземлените комисии и Министерство на земеделието, Фондацията успява да осигури 750 дка земя за 198 ромски семейства в региона на Пловдив. След упорита работа с хората по селата, през 1996 год. става реалност първото в страната оземляване на безимотни роми със земя от Държавния позеленен фонд. Друг голям успех на екипа е намаляването на първоначалната вноска за изплащане на земята от 20% на 2%. Усилията на екипа продължават в посока подпомагане на ефективно и доходно земеделие. Фондацията реализира проект “Земята-Източник на доходи” – пилотна фаза, чрез който се подпомагат новооземлените роми. Основна цел на тази програма бе генерирането на доходи.

В края на 1995 г. ФРР “Рома-Пловдив” създава първият Център на ромската общност в кв. Столипиново, наречен “Бюро за самопомощ-Столипиново. В него работят хора от самия квартал – представители на различните етноси и специалисти-консултанти. Центърът на общността има за цел да акумулира усилията на самите роми, да стимулира самоподпомагането и да развива капацитета на самата общност. Институционалното укрепване на екипа и организацията, спечеленото доверие на хората от квартала, превърна Бюрото за самопомощ в естествен център на общността. Към настоящият момент в Центъра на общността освен помощ по различни социални, битови, икономически, трудово-правни и др. въпроси може да се намери информация за развитието и съхранението на ромската култура, може да се прочетат произведенията на известни ромски автори, да се проследят проучванията на известни циганолози. Освен център за социална защита, офисът на ФРР “Рома-Пловдив” е и своеобразен център на ромската култура, с богата база-данни и добре организиран библиотечен фонд.

През 1997 год., на база на опита в работата с младежи и непрекъснато нарастващия брой доброволци, ФРР “Рома-Пловдив” подпомага институционализирането на първия младежки ромски клуб в града.

През 1997 год. Фондацията получава награда от Делегацията на Европейската комисия в България, за най-добре работеща неправителствена организация в страната. Това даде повод за международното утвърждаване на ФРР “Рома-Пловдив” и популяризиране на нейната дейност. Организацията бе посетена от различни организации и институции, сред които президента на Р. България, Принц Чарлз и представители на различни европейски правителства.

През 1998 год. Фондация за регионално развитие “Рома-Пловдив” става инициатор за обединяване на усилията на всички неправителствени организации, работещи на територията на квартала за глобално решаване на проблемите на ромите. С методическата помощ на Фондацията се регистрира Коалиция на граждански организации “Столипиново”, която включва 15 работещи НПО от най-големият обособен квартал на Балканите.

Постоянен приоритет в работата на Фондацията винаги е бил мобилизиране на ресурсите на общността, работа с младежите и привличане на доброволци. През 1998 год. По инициатива на 30 основни доброволци на ФРР “Рома-Пловдив” се учредява първият в квартала Младежки клуб Рома – Столипиново. Основен приоритет на младежите са проблемите в общуването, любовта и семейството.

През 1998 год. Фондация за регионално развитие “Рома-Пловдив” става партньор на Българската асоциация по семейно планиране и се създава първият ромски кабинет по семейно планиране в квартала. Първоначално работата на кабинета е приета с недоверие, поради закостенелите традиции и разбирания и многото табута свързани с любовта, секса и брака. Предоставянето на преки АГ консултации и медицински АГ прегледи много скоро повишава доверието към работата на екипа. Към работата на акушер-гинеколога се сформира и екип от социален работник, медиатор и над 30 доброволци. Друга част от работата на кабинета е свързана с повишаването на сексуалната и здравна култура на младите хора от кв. Столипиново. Обучени са 30 доброволци – неформални лидери за провеждане на кампании сред младежите от училищата. През 1998 год. Младежите започват работа и по проект “Докосвайки реалността”, финансиран от програма UNAIDS, които дава възможност за провеждането на кампании за повишаване на сексуалната грамотност на младите роми.

Понастоящем екипът, в сътрудничество с Дружество на ромските жени и деца реализира втори проект “Създаване на акушеро-гинекологичен консултативен кабинет” Дейностите на проекта са насочени към жените, младите семейства, младежите от кв. Столипиново. Ежеседмично в офиса на Фондацията консултации по различни семейни и АГ консултации предоставят гинеколог и психотерапевт. Веднъж седмично обучените доброволци, съвместно със специалисти сексолози и педагози провеждат лекции в горните класове на училищата в квартала.

През месец май 2005 год. ФРР “Рома-Пловдив” спечели проект по програма “Превенция и контрол на ХИВ/СПИН” от Министерство на здравеопазването и финансиран от Глобалния фонд за борба против ХИВ/СПИН, малария и туберкулоза Изгради се екип от 14

сътрудници на терен, които ще работят в ромската общност в кварталите Столипиново и Шекер махала.

ФРР “Рома – Пловдив” спечели и проект за десегрегация на ромските училища в Пловдив, който стартира от 01.07 2005 год. Това дава възможност и Пловдив да се присъедини към градовете, където успешно се реализират дейности за премахване на капсулираното обучение. От 15 септември 120 деца учат извън квартал Столипиново, в училища в центъра на града. Това е поредната успешна стъпка към комплексно решаване на проблемите с образованието и интеграцията на ромския етнос в Пловдив. В момента проекта продължава да се реализира четвърта поредна година с 240 деца.

През месец юли 2007 година ФРР „Рома – Пловдив” спечели и проекта за „Създаване на центрове за подкрепа на занаятите в гр. Пловдив” към Министерството на труда и социалната политика по програма ФАР BG 2004006-070.05.01.4 Интеграция на пазара на труда на етническите малцинствени групи.

Целите на проекта са да повиши конкурентноспособността на безработните на трудовия пазар чрез професионална квалификация на 90 безработни от ромската общност и други етнически групи в неравностойно положение в Пловдив.

Да повиши на 40 души ефективността на съществуващите и стартиращ малък семеен бизнес на занаятчиите в Пловдив чрез изграждане на умения за предприемачество и предоставяне на консултантски услуги и техническа помощ за развитие на бизнеса.

Провеждане на 6 курса за професионална квалификация, чрез които да бъдат обучени общо 130 души – шев и кройка, фризьорство, мебелен дизайн, сладкарство, стругарство, дърводелство, бизнес предприемачество.

Екипът на Фондация за регионално развитие “Рома-Пловдив” бе сред най-активните за решаването на проблемите с тока в квартала и предотвратяването на масови безредици през зимните месеци на 2003 год. По предложение на Фондацията бе премахнат унизителния режим на тока и въведена схема за погасяване на дълга. Прието бе споразумение между Областната управа, електроразпределителната компания и неправителствените организации. Установени бяха редовни срещи между тези организации, на които се обсъждат текущите дейности.

ФРР “Рома-Пловдив” участва активно и в срещите на Областния съвет по етнически и демографски въпроси. Чрез организирането на срещи между представителите на държавните и общински власти, на институциите и гражданския сектор, Фондацията е в основата на

установяването на партньорски диалог за съвместно и прагматично решаване на проблемите на маргинализираните общности в гр. Пловдив

През 2009 г. стартираха 2 нови проекта: „Превенция на туберкулозата в България. Работа в Пловдивски регион” и „Деца на улицата”. И двата са насочени към създаване на по-добра информационна основа за опасността от заразяване с туберкулоза, оценка на риска и разпространението на информационни материали. Проектите са финансирани от Глобалния фонд за борба с ХИВ/СПИН, туберкулоза и малария.

През 2010 г. с подкрепата на Фондация „Америка за България” реализирахме проект „Заедно на градина, заедно на училище”, с който стартирахме дългосрочна програма за гарантиране на равен достъп до качествено образование и обучение на ромските деца, съхраняване и развиване на културната идентичност на ромските ученици, създаване на предпоставки за успешна социализация на ромските деца и ученици и поощряване на взаимното опознаване на деца и ученици от български, ромски и други етноси, както и създаване на атмосфера на взаимно уважение, толерантност и разбирателство.

През годините нашият опит може да бъде представен чрез успешни решения по отношение на следните **цели и рискови групи** от ромската общност на кв. „Столипиново”:

- деца и млади хора (3-18 г.; 19-25 г.): подготовка и мотивация на деца и млади хора от ромската общност в квартала за обучение, образование в училищата и социална интеграция. Устойчиво се реализират дейности по десегрегация в 6 училища на гр. Пловдив, реинтегрирани са в образователната ни система десетки млади хора, обучени и ресоциализирани са изоставени, просещи и включени в престъпни схеми за използване деца на роми. Създадени са оптимални условия за образователни преходи: между детската градина и училище и на рисковите граници за отпадане от училище 1-2 клас, 3-4 клас и 6-7 клас. В процес е подготовката на програми и проекти със средни професионални гимназии и Пловдивския университет за професионалното развитие на младите хора от ромската общност.

- жени: дейности за социализация и здравни права на ромски жени и девойки: достъп до качествени здравни услуги за ромските жени, проактивни мерки към здравните звена и заведения за преодоляване на различни по форма и обхват бариери по проблемите на здравето на ромската жена, преодоляване съществуващи дискриминационни здравни практики по отношение на ромските жени, повишена информираност и създадени умения в ромските жени да защитават ефективно своите здравни права. изграден образователен потенциал за работа с ромските жени по социализация и ресоциализация на групи жени от ромската общност: превенция от рисково поведение, произтичащо от социални проблеми в семейството, информационни обучителни обучения и консултации за жени в риск, програми,

основани на общността и зачитане на човешките права, помощ за жените да развият защитно поведение.

- безработни: обучения в занаятчийство и основни социални умения, създаване на център за ресоциализация и социално предприемачество. Тези две посоки са намерили резултат в създаване на защитени работни места за лица от ромски произход, които не са в състояние да участват в реална трудова дейност, подкрепа на роми за преход към реалния пазар на труда, обучения на доставчици на социални услуги и на работодатели за създаване на работни места, повишаване на обществената информираност за трудовите възможности на ромската общност и възможните социални решения.

- млади хора в зависимост: основни групи, с които работим са лица, употребяващи венозно наркотици, проституиращи мъже и жени и роми, живеещи с ХИВ/СПИН. Създадохме добър капацитет и утвърдихме в практиката си успешни дейности като: обучения за превенция на ХИВ/СПИН и полово предавани инфекции, както и злоупотреба с психоактивни вещества сред ромите в квартала; промоция на сексуално и репродуктивно здраве; работа с хора, живеещи с ХИВ и предоставяне на услуги в тези области; различни подкрепи на здравословно поведение като личен избор и отговорност на всеки човек, подготовка на млади хора от ромската общност за пълноценен и здравословен сексуален и семеен живот, популяризиране на идеи за промяна в начина на живот и поведението, популяризиране на добри практики по отношение превенцията на ХИВ/СПИН.

- бедни и социални слаби хора: основните ни дейности се свеждаха до: преодоляване на невежество - липсата на информация или липсата на знания за решаване на социални проблеми, безсилието на социално слаби роми - не се опитват да променят нещата, да пишат правилно, да поправят грешка или да подобрят условията си на живот, създаването на илюзията за зависимост от помощ - разбирането, че някой е толкова беден и безпомощен, че не може сам да си помогне, че една група от хора не може да си помогне и че тя трябва да зависи от външна помощ. В тази посока бяха и продължават да са насочени социалните ни дейности като обучения за социализация, психологически и социални консултации, работа със социалните институции, лобиране и застъпничество, работа в мрежи с НСО и различни социални институции и местни власти.

- осъдени на пробация и ефективно изтърпели наказание роми в затвора: ментори на лица, осъдени на пробация за посредничество на роми при тяхното интегриране в обществото, трудовото устройство на осъдени лица, работа с местните институции за социално подпомагане, работа с местни професионални институции за получаване на професионални

умения, необходими за реален преход към пазара на труда, обучения и консултиране на работодатели и създаване на микро-мрежи за трудово устройство на осъдени на пробация и или изтърпели присъда роми.

От самото регистриране, до настоящият момент, ФРР "Рома-Пловдив" работи активно, както в Столипиново, така и в мрежа с организации от 17 селища на региона и няма прекъсване на дейността. Имаме реализирани над 30 проекта. ФРР "Рома - Пловдив" има утвърдени партньорски отношения с редица организации в България, Европа и Америка. Чрез тях се създава възможност за разпространение на опита, както и за търсенето на по-ефективни решения на проблемите на ромската общност.

ОСНОВНИ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД ФРР „РОМА“ ПЛОВДИВ

1. Утвърждаване на процеса на десегрегация в образованието на ромските деца. Продължаваме да търсим най-добрите начини и практики за утвърждаване на този процес. Важно място в нашите проектни намерения е за работа в най-ранна възраст. Те са насочени, както към местните институции – детски градини, заведения и домове, така и към родителите на децата, техните семейства и квартални микрообщности.

2. Търсене на нови по-прагматични решения в сферата на социалното подпомагане и предлагането на социални услуги: от услуги по ресоциализация до социални услуги, водещи до трудова заетост. Съвместно с Община Пловдив и частни стопански субекти работим по концепция за нов тип социално предприятие с безработни и социално слаби роми, което обвързва образование, производство и предоставяне на социални услуги.

3. Приоритетно направление е социалното включване на рискови групи чрез професионална квалификация и трудово включване. Тук целенасочено работим по изграждане на мрежа с местни институции – Търговско-промишлена камара, Занаятчийска камара, Общинския Професионално-учебен център "Св. Георги", частни стопански субекти, със своя визия, тясно обвързана със специфичните за кварталната ромска общност социални и трудови проблеми.

4. Ключово направление придобиват социалните ни дейности, вкл. и по трудова заетост с рискови групи роми – ефективно осъдени и тези осъдени на пробация. Създадохме партньорски отношения с регионалната служба по "Изпълнение на наказанията" към Министерство на правосъдието и сме в процес на приемане на дългосрочна програма за партниране по социализацията и ресоциализацията на тази рискова група.

6. Сериозна посока на нашата работа е и програмата ни по утвърждаване културната идентичност на ромската общност. Тук все още решенията ни са частични и в момента разработваме цялостен модел за интеграция чрез образование в културна идентичност, диалог и толерантност. Този модел трябва да заработи също от най-ранна детска възраст.

ОРГАНИЗАЦИЯ И МЕТОДИЧЕСКИ СЪПКИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА НАШИТЕ НАМЕРЕНИЯ

1. Организация

1.1. Институционален ресурс – подготвена е необходимата материална база за осъществяване на нашите приоритети. ФРР «Рома» разполага с необходимата материална база – помещения (за обучение, консултиране и др.), техническо и технологическо оборудване и състояние за реализиране на програми с рискови групи от ромската общност. В процес на изграждане е нова база по реализиране на здравни и социални програми и проекти в «Столипиново», със съдействието на Община Пловдив.

1.2. Човешки ресурс – създаден е необходимия човешки ресурс, административен и специализиран (мениджъри, финансови лица, технически лица, социални работници, педагози, психолози, учители, университетски работници, здравни специалисти и други) за постигане на нашите приоритети.

1.3. Финансови ресурси – разчетено е на финансиране по програми и проекти, и набиране на средства от дарения и спонсорство.

2. Методология

ФРР «Рома» работи на три основни нива с рискови групи от ромски произход:

2.1. Първична превенция: разпространение на информация, създаване на публичност на различни проблеми с лица от ромската общност

2.2. Вторична превенция: лобиране, създаване на политики чрез въвеждане на програми, работа с институции и местни власти

2.3. Третична превенция: работа по програми и проекти рискови групи за постигане на конкретни задачи по тяхната социализация и ресоциализация.

3. Подходи за работа с рисковите групи

3.1. Достъпност: предоставяните услуги да са гъвкави, а достъпът до възможно най-широк кръг потенциални потребители;

3.2. Психоаналитично информиран подход към консултиране, обучение, кризисна интервенция и дългосрочната работа за преодоляване на причини и последствия.

3.3. Фокус върху роми в най-тежко и/или рисково състояние: специфични услуги, основани на индивидуален подход, водещ принцип е правото на информиран избор по въпроси, отнасящи се до живот и риск.

3.4. Подход, изхождащ от идеята за зачитане човешките права, зачитане достойнството и правото на свобода на избора, правото на физически и психически интегритет, правото на развитие и благоденствие.

3.5. Културно ориентирани социални, образователни и информационни услуги.